

Agustí Villaronga

1. ELS INICIS

Vaig quedar amb n'Agustí un dia de vacances de Pasqua. Ell havia fugit del marasme d'entrevistes, rodes de premsa i actes socials que suposa la presentació d'una nova pel·lícula, i havia venut a l'illa per descansar, com fa sempre que pot. Conec n'Agustí des de fa gairebé vint anys quan jo era un jove amb inquietuds cinèfiles i, com que amb un grup d'amics de la facultat havíem fet un curtmetratge en super 8, i ell ja s'havia guanyat el prestigi com a director de curts, vam fer-li empassar una projecció. Després l'he vist en altres ocasions —tenim vincles familiars comuns— i hem parlat informalment del cinema i la vida. Aquest cop, però, vam quedar per parlar sobre la seva obra cinematogràfica per tal que un servidor tengués material per fer aquests articles.

N'Agustí té 47 anys, *"acabats de complir fa uns dies"*, diu. I s'amolla a parlar dels inicis, de com tot d'una que se n'anà a estudiar a Barcelona, entrà en contacte amb gent del cinema i del teatre. *"De fet, vaig treballar a la Companyia de Núria Espert durant dos anys i mig, mentre acabava la llicenciatura en Geografia i Història"*. Aleshores, també donava les primeres passes al món del cinema: *"Amb desset anys vaig engrescar els amics de Son Verí per fer un curt en super 8, titulat La creació"*. Més endavant, també amb el mateix grup, feren *Anta 3*, que a l'any 1975 tengué un cert ressò perquè fou premiat al "Filmfestival der Nationen" d'Àustria, i sobretot per ser prohibida la projecció al "Festival de Cala Rajada" per ordre expressa del director general de cinematografia. *"Jo encara no sé per què la van censurar; tracta el tema religiós, però és una obra surrealista, on no hi ha res explícit."*

Aquest mateix any, després de tornar de Bons Aires, on representaren *Yerma*, fa *Anta-mujer*, que ja és la seva primera obra semiprofessional, en 35

mm. *"Vaig aconseguir una subvenció per fer la pel·lícula, però realment es va poder acabar gràcies als doblers que hi va posar Jaume Figueres, el presentador de Canal +."*

L'any següent va començar el rodatge de *Al-Mayurka*. *"El guió era per un llargmetratge, però com que no hi havia do-*

blers suficients, el vaig haver de refer per un curt. Per diversos contratemps el rodatge no acabà de finalitzar-se. Tres anys després, amb la productora "Anta Films", vam recuperar el material que s'havia filmat i en fèrem un muntatge". L'obra fou premiada al Festival de Bilbao. També de 1979 és *Laberint*, una filmació en tres o quatre plans llargs de la coreografia del grup "Heura" sobre un quadre de Tàpies. *"Que com es feia aquest cinema? Amb molta de barra, demanant favors a tothom."*

2. LA PUJADA I EL DESCENS

A partir de 1980, ja ficat dins el món del cinema, va començar a treballar com a actor (ha fet papers a pel·lícules com *El fin de la inocencia*, *La campanada*, *Sonámbulos* y *El último guateque*) i com a director artístic (*La plaza*

del diamant, *Interior rojo*, *Pa d'àngel...*). *"També he fet de figurinista, encarregat dels vestuaris i, evidentment, de guionista"*. Aquesta experiència en tants d'aspectes diferents li ha donat, com als directors d'orquestra, una visió de conjunt de tots els elements que intervenen a una pel·lícula. *"Ho coneixes perquè ho has viscut. Però el que més m'ha ajudat a dirigir és la feina com a actor. Això m'ha donat la perspectiva necessària per entendre'ls millor i poder demanar-los el que vull. I sobretot m'ha servit per dirigir els nins. A un actor professional pots demanar-li que posi cara de tristesa, a un nin li has d'explicar tot el que ha de fer per aconseguir el resultat que vols."*

Mentre feia aquestes feines, anava cercant productor per *Tras el cristal*. *"Durant quatre anys vaig estar tocant a moltes portes fins que Teresa Enrich, el 1985, va arriscar-se a produir-la"*. A pesar dels pocs doblers i els escassos mitjans —*"per no tenir, la pel·lícula no tenia ni so directe"*—, és una obra de molt bona factura, amb una excel·lent fotografia de Jaume Peracaula, amb el qual ha treballat n'Agustí des de *Anta-mujer*. El film, malgrat que s'acaramullaren els problemes —la productora va fer fallida i el material fou embargat—, va ser seleccionat pel festival de Berlín, on va tenir molt bona acollida. Al capdavant, aquesta pel·lícula li va donar molt de prestigi: els crítics el saludaren com un cineasta innovador amb propostes arriscades i novedoses.

Això va suposar poder fer la següent pel·lícula —també amb un guió original seu—, *El niño de la luna* (1988), produïda per Julián Mateos. Aquesta obra, a pesar de ser seleccionada per al festival de Cannes, obtenir tres "goyas" —millor guió original, vestuari i maquillatge— dels onze als quals fou nominada, i el Premi Sant Jordi a la millor pel·lícula espanyola, no va despertar gaire interès entre la crítica i tampoc no va funcionar comercialment, *"la qual cosa tampoc no m'estranya perquè jo no faig cinema per tenir èxit."*

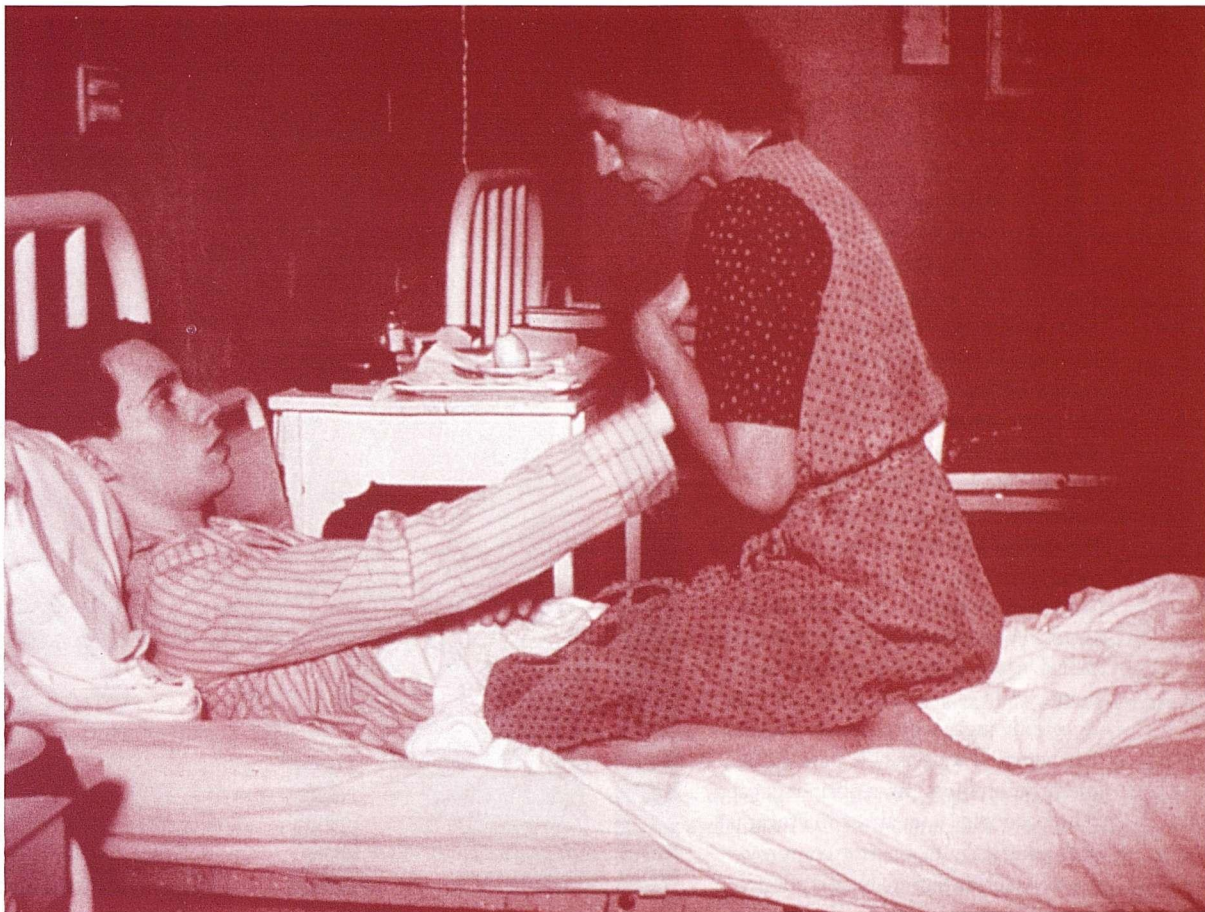
"Aquest paio em posa nerviós."

"Per què?"

"Em posen nerviós tots els paios que no s'interessen pels diners"

Sidney Greenstreet i Peter Lorre a *El halcón maltés* (1941) de John Huston.

"Durant tots aquests anys, m'he adonat que arribar és difícil, i més encara mantenir-te, però sobretot mantenir-te en la línia que tu vols. Poder ser fidel a un mateix és gairebé impossible. La vida mai no és a mida de com a un li agradaria..."

Després es va dedicar en cos i ànima a un nou projecte, *La mort i la primavera*, que havia de ser una pel·lícula sobre una obra pòstuma de Mercè Rodoreda. *"Vaig estar dos anys fent feina amb el guió, el casting, el vestuari, i fins i tot els decorats, però no vàrem ni començar a rodar: la productora es va dissoldre. Després d'allò vaig quedar esclafat."*

3. L'OFRENA DEL MAR

"Després del fracàs amb La mort i la primavera no vaig treure el cap en molt de temps. Vaig sobreviure com vaig poder, amb feines esporàdiques al cinema, a la publicitat, fent documentals, aconseguint subvencions per guions... Però va ser una experiència enriquidora; agraeix haver viscut aquestes situacions difícils perquè quan tens la sensació de fracàs et tornes més humà." I quan ell començava a pen-

sar que el món del cinema s'havia acabat definitivament, que ja no tornaria a dirigir, va arribar l'oportunitat de fer *El pasajero clandestino* i no s'ho va pensar. *"Malgrat ser una obra d'encàrrec vaig acceptar, sinó m'hagués quedat a la cuneta."* Així, el 1995, set anys després, es tornà a posar rera la càmera per rodar un llargmetratge. *"Les crítiques a la pel·lícula foren fredes, fins i tot cruels. No van entendre que jo em vaig trobar fermat de mans i peus. No em van deixar fer cap canvi al guió. El productor francès em va arribar a dir: 'Agustí, no pensis'. Per tant, va sortir una pel·lícula roma, plana, sense personalitat. Malgrat tot, em va permetre tornar-me a introduir al món del cinema."*

"Llavors em van oferir fer 99.9. Maria Barranco em va telefonar per demanar-me que la dirigís i vaig acceptar. Em va agradar molt fer aquesta pel·lícula. Vaig ser molt més lliure, vaig poder canviar moltes coses del guió i dirigir com volia."

Encara que sigui una obra d'encàrrec em sent molt satisfet del resultat."

"Durant tots aquests anys, m'he adonat que arribar és difícil, i més encara mantenir-te, però sobretot mantenir-te en la línia que tu vols. Poder ser fidel a un mateix és gairebé impossible. La vida mai no és a mida de com a un li agradaria. De qualsevol manera, amb obcecació i voluntat he tornat a aconseguir la satisfacció personal de fer, amb El mar, el cinema que volia. Aquesta obra suposa la reconciliació amb mi mateix. Va ser una pel·lícula que va néixer lliure, que jo volia fer, i això, ara m'adon, és un privilegi."

"Nous projectes? Sempre estic fent coses, però encara és prest per poder parlar de res en concret."

Quan ens acomiadam, ja és d'horabaixa. Veig, pel balcó, el mar que tant obsessionava Ramallo: és una pantalla grisenca amb escates daurades. Desig, amic, que et sigui propici. ■